

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ
ІМЕНІ МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА НАПН УКРАЇНИ
AKADEMIA PEDAGOGIKI SPECJALNEJ IM. MARII
GRZEGORZEWSKIEJ
CONCORDIA UNIVERSITY OF EDMONTON
ГО "НТІ " ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ"
УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО ГЛУХИХ
ЦЕНТР СЛУХОВОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ «АВРОРА»
ГО «АСОЦІАЦІЯ ДІЄВИХ ПСИХОЛОГІВ УКРАЇНИ»

**Матеріали VIII Міжнародного конгресу
зі спеціальної педагогіки та психології «ОСВІТА ОСІБ З
ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ: ВИКЛИКИ ВОЄННОГО ЧАСУ»**

(19-20 жовтня 2022 року)

м. Київ

УДК 376.378.147.

ОСВІТА ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ: ВИКЛИКИ ВОЄННОГО ЧАСУ. Матеріали VIII Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології, 2022. – 343 с.

До збірника ввійшли матеріали і тези доповідей, подані учасниками VIII Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології **«Освіта осіб з особливими потребами: виклики воєнного часу» (19-20 жовтня 2022 року).**

Тексти публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів відповідають автори.

© Інститут спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка НАПН України, 2022

© Автори статей, 2022

Руденко Н. М., Мурдза Х. В., ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ ВИРАЗНОСТІ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ ІІІ РІВНЯ ЗАСОБАМИ УСНОЇ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ.....	264
Самойлова І. В., Кулешова В. В., Мальована В. В., ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ- ДЕФЕКТОЛОГІВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	269
Серпутько Г. П., ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДРУЧНИКІВ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ МОЛОДШОГО, СЕРЕДНЬОГО ТА СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	273
Скакодуб Т. С., ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ШКОЛЯРІВ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ.....	277
Супрун Г.В., ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ З АУТИЗМОМ.....	281
Сухарєва Л.А., ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ	285
Таранченко О.М., КЛЮЧОВІ ОРІЄНТИРИ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ОСВІТІ ОСІБ З ООП У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	289
Товстоган В. С., СЕНСОРНА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК НАУКОВА І ПРАКТИЧНА ПРОБЛЕМА	294
Трофименко Л.І., СПЕЦИФІКА НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ДІТЬМ З АЛАЛІЄЮ.....	299
Труляєв Р. О., ВДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	304
Ходинецька М. Й., СУЧАСНІ МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ.....	308
Холодова Д. О. СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ОСВІТИ ДЛЯ ОСОБЛИВИХ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ	314
Хохліна О. П., Горбенко С. Л.,	

В.В. Тищенко, І.В. Мартиненко, О.Ю. Ромась. [2-ге вид., переробл. та доповн.]. Київ : Слово, 2010. 665 с.

5. Руснак І.Є. Український фольклор: навч. посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 304 с.

Самойлова І. В.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Комунальний заклад «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
м. Харків, Україна

Кулешова В. В.,

доктор педагогічних наук, доцент,
Навчально-науковий професійно-
педагогічний інститут Української
інженерно-педагогічної академії,
(м. Бахмут), Україна

Мальована Вікторія Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Навчально-науковий професійно-
педагогічний інститут Української
інженерно-педагогічної академії,
(м. Бахмут), Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ДЕФЕКТОЛОГІВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

На сучасному етапі підготовки майбутніх педагогів дефектологів для роботи з дітьми із психофізичними порушеннями в умовах євроінтеграції, що потребує реформування системи вищої освіти та змінює систему підготовки кваліфікованого фахівця.

Це потребує підготовки вчителів, зокрема, вчителів-логопедів, дефектологів, здатних до побудови такої системи, що задовольнить потреби кожного вихованця та учня, надасть можливість дітям оволодіти

мовленнєвими навичками. Саме реалізація змістових рівнів знань (декларативних, елективних, базових, фундаментальних, енциклопедичних, творчих), умінь (ілюстративних, дедуктивних, екстенсивних, універсальних), навичок (імітаційних, адитивних, факультативних, адаптивних, акумуляційних), компетенцій (регулятивних, рефлексивних) спрямовує можливості майбутніх дефектологів на якісне виконання професійних обов'язків.

Результати досліджень з підготовки дефектологів, логопедів та вихователів груп у спеціалізованих закладах дошкільної освіти вивчали такі науковці, як І. Бех, В. Бондар, І. Дмитрієва, І. Колесник, В. Липа, С. Миронова, Л. Руденко, В. Синьов, Є. Синьова, Є. Соботович, В. Тарасун, С. Федоренко, Л. Фомічова, М. Шеремет, А. Шевцов, Д. Шульженко, М. Ярмаченко та ін.

Професійна освіта в сучасних умовах передбачає створення умов для індивідуалізації професійно-педагогічної підготовки вчителя-дефектолога. У підготовці корекційних педагогів М.Шеремет відмічає, що першочергове є підготовка конкурентоспроможних корекційних педагогів за всіма освітньо-кваліфікаційними рівнями у світовій системі спеціальній освіти [3].

Відмінною особливістю підготовки вчителя-логопеда в педагогічному навчальному закладі є те, що його професійна діяльність у майбутньому буде орієнтована на особистість дитини, її вивчення й розвиток. А це означає, що особливу увагу в процесі навчання та оволодіння професією необхідно приділити формуванню педагогічної спрямованості й мотивації. Навчальний процес у педагогічному вищому навчальному закладі має бути побудований так, щоб майбутній учитель сприймав себе особистістю, яка вміє адекватно оцінити свої можливості та достоїнства, що має можливість виявити себе та вчитися бачити особистість у кожному з оточення.

А. Троцько визначає процес професійної педагогічної підготовки як систему, що характеризується взаємозв'язком і взаємодією структурних та функціональних компонентів, сукупність яких визначає особливість,

своєрідність, що забезпечує формування особистості студента відповідно до поставленої мети – вийти на якісно новий рівень готовності до професійної діяльності [2].

Вчені наголошують, що процес професійного ставлення майбутнього дефектолога до формування його систематизованої сукупності знань, умінь і навичок, тісно поєднаний з розвитком професійної компетентності.

Професійно-педагогічна підготовка вчителя є складним, багатоаспектним процесом. При професійній підготовці вчителя-дефектолога необхідно включати:

а) професійну компетентність, якісні вміння, знання, педагогічна, соціальна інтуїція;

б) соціальну орієнтованість, вміння спілкуватись, враховувати соціально-психологічні особливості індивідів і конкретні ситуації, неконфліктність.

У зв'язку із цим умови формування професійної компетентності вчителя-дефектолога має свою специфіку. Специфічність предмета праці, її завдання, засоби, умови та результати, відповідно визначають професійно важливі психологічні якості, необхідні для роботи вчителя-дефектолога. У цій професії неоднаково легко й швидко можуть проходити процеси від адаптації до майстерності та творчості, виявлятися індивідуалізація праці, по-різному може формуватися співвідношення саморозвитку й самозбереження.

Досліджуючи професійну компетентність стосовно вчителя-логопеда, ґрунтуючись на принципах системного підходу, Ю. Пінчук розглядає її як складну, упорядковану, цілісну, багатоструктурну, динамічну систему, що підпорядкована меті, завданням та принципам професійно-педагогічної підготовки корекційних педагогів [1].

Специфіка професіоналізму в різних професіях найповніше може бути розкрита за допомогою професіограми, еталона моделі фахівця. Професіограма містить вказівки на нормативну характеристику діяльності працівника (предмет, засоби, результат праці тощо) і професійно важливі

психологічні якості, якими повинен володіти фахівець для здійснення цього виду праці, що може, у свою чергу, бути основою для виявлення специфіки праці в професій, для аналізу педагогічних професій. Не для всіх професій розроблені професіограми, хоча в літературі йдеться про необхідність створення банку професіограм для вирішення багатьох додаткових питань (професійне навчання, професійний відбір, професійна атестація) [4].

У наукових дослідженнях С. Шаховська розглядає професіограму, як теоретичну модель особистості логопеда та визначалися основні напрямки підготовки фахівця-дефектолога: професійно-педагогічний, психолого-педагогічний, спеціальний та методичний.

У сучасній педагогічній науці розглядаючи професійні компетенції що формуються на основі знань, умінь, здібностей, що легко фіксуються виявляються в певних видах діяльності, та ключові компетенції, що проявляються у всіх видах діяльності [2].

У процесі підготовки фахівця, яка має на меті випуск сучасного вчителя-дефектолога, є тісний взаємозв'язок кафедри спеціальної освіти та закладів освіти з інклюзивною формою навчання (дошкільними, загальноосвітніми, навчально-реабілітаційними центрами, інклюзивно-ресурсними центрами, територіальними центрами соціальної реабілітації дітей-інвалідів), на базі яких відбудеться професійне становлення випускників.

Таким чином підготовка майбутнього дефектолога повинна включати ефективність роботи з корекційної-відновлювальної роботи дітей з психофізичними вадами розвитку. Вчитель-дефектолог повинен бути компетентнісним і володіти такими якостями, як педагогічна спрямованість; захопленість професією, любов до дітей, вміння працювати з навчальною та науковою літературою, здатність приймати відповідальні і конструктивні рішення в різних кризових ситуаціях.

Список літературних джерел:

1. Пінчук Ю. В. Система професійної компетентності вчителя-логопеда : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03. Київ, 2005. 20 с.
2. Савінова Н. В. Актуальні проблеми формування професійної компетентності вчителів-логопедів. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. №9 (Ч. 1). 2014. С.162-169.
3. Троцько Г. Ф. Історія педагогіки. [підручник]. Харків, 2008. 545 с
4. Шеремет М. К. Основні тенденції модернізації підготовки корекційних педагогів в умовах реформування освітньої галузі. *Логопедія*. №1. Київ : 2011. С.3-5.

Серпутько Г. П.,
кандидат філологічних наук, доцент,
докторант кафедри офтальмопедагогіки та офтальмопсихології
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова,
м. Київ, Україна

**ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДРУЧНИКІВ
ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ
МОЛОДШОГО, СЕРЕДНЬОГО ТА СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ**

На попередньому етапі дослідження було здійснено якісний аналіз підручників для молодших школярів із порушеннями зору (незрячих та слабозорих) [1, 2], що дало нам змогу спостерегти їх характерні особливості та порівняти із підручниками для зазначеної категорії здобувачів освіти, але середнього і старшого шкільного віку.

Першою та найголовнішою особливістю, на яку звертає увагу переважна більшість опитаних педагогів спеціальних загальноосвітніх шкіл для дітей із порушеннями зору (73%), є те, що спеціальні адаптовані підручники в Україні за державні кошти видаються лише для початкової